

REALITY SHOWS

Τα ριάλιτι σόους ή θεάματα καθημερινότητας είναι ψυχαγωγικές τηλεοπτικές εκπομπές σε διάφορες εκδοχές που εκμεταλλεύονται τον ανθρώπινο πόνο για λόγους τηλεθέασης. Τα θεάματα αυτά δεν είναι πρωτοποριακά ούτε ανατρεπτικά. Η καινοτομία τους έγκειται στο ότι ανακυκλώνουν σε μια ενοποιημένη, ευρηματική εκδοχή τα πιο πετυχημένα από εμπορική άποψη γνωρίσματα τηλεοπτικών προγραμμάτων, όπως είναι οι σαπουνόπερες, οι εξομολογητικού χαρακτήρα εκπομπές, αλλά και τα δελτία ειδήσεων.

Τα ριάλιτι σόους, παρά τη γενική κατακραυγή, έχουν υψηλές θεαματικότητες και συνιστούν ένα παγκόσμιο τηλεοπτικό, άρα και κοινωνικό φαινόμενο.

Γιατί οι άνθρωποι συμμετέχουν;

- Από επιδειξιμανία, αφέλεια, ματαιοδοξία
- Επειδή θέλουν να κερδίσουν το χρηματικό έπαθλο
- Επειδή θέλουν να γίνουν επώνυμοι, να αποκτήσουν αίγλη και κύρος
- Επειδή θέλουν να αποδράσουν από την πραγματικότητα
- Επειδή έχουν ψυχικές διαταραχές, αφού θεωρούν την τηλεόραση προστάτη και επιλυτή των προβλημάτων τους

Γιατί οι άνθρωποι τα παρακολουθούν;

- Γιατί συνιστούν πραγματικές, αυθεντικές ιστορίες σε αντίθεση με την πλασματική απεικόνιση της πραγματικότητας μιας κινηματογραφικής ταινίας ή μιας θεατρικής παράστασης
- Γιατί δραματοποιούν τις περιστάσεις της καθημερινής ζωής
- Γιατί είναι εύληπτα, εύκολα κατανοητά
- Γιατί δεν έχουν άλλα πνευματικά ενδιαφέροντα λόγω της ιδεολογικής παρακμής της εποχής μας
- Γιατί ταυτίζονται με τους πρωταγωνιστές και νιώθουν ότι ζουν μια διαφορετική ζωή
- Γιατί κεντρίζουν την περιέργεια και την επιθυμία συμμετοχής στα δρώμενα
- Γιατί μπορούν να συμμετέχουν και νιώθουν ότι έχουν εξουσία, αφού με την ψήφο τους καθορίζουν την εξέλιξη του παιχνιδιού
- Γιατί προβάλλουν τον ανθρώπινο πόνο και προκαλούν τη συμπόνια
- Γιατί τους λυτρώνουν από τα δικά τους προβλήματα
- Γιατί οι συνθήκες της καθημερινής ζωής με τους γρήγορους ρυθμούς, την εξαντλητική εργασία, το άγχος της επιβίωσης τους οδηγούν στη φυγή και την εκτόνωση μέσα από τη νόθα ψυχαγωγία

Τι συνέπειες έχουν για τον πρωταγωνιστή - συμμετέχοντα;

- Η αξιοπρέπειά του καταρρακώνεται και ευτελίζεται

- «Παγιδεύεται» ή «αυτοπαγιδεύεται» σε ένα παιχνίδι του οποίου υποτίθεται ότι είναι ο βασικός πρωταγωνιστής, αλλά του οποίου ουσιαστικά δεν ελέγχει ούτε τους όρους ούτε τη δυναμική
- Ο χαρακτήρας του αλλοιώνεται, ενώ επιδιώκει να γίνει αρεστός από το τηλεοπτικό κοινό
- Απεμπολεί εκούσια τα δικαιώματά του
- Περιορίζει την ελευθερία του
- Υιοθετεί αθέμιτα μέσα για να πετύχει το στόχο του
- Επισυνάπτει επιδερμικές και ιδιοτελείς σχέσεις με τους συμπρωταγωνιστές του
- Η επιστημονική διαδικασία επίλυσης των προβλημάτων του από ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς καταργείται για χάρη της τηλεθέασης, τη στιγμή που δεν τηρείται το απόρρητο της ιδιωτικής ζωής και ο απόλυτος σεβασμός στην αξιοπρέπειά του
- Διαπομπεύεται και στιγματίζεται, οδηγείται στην απομόνωση, την εσωστρέφεια, την επιφυλακτικότητα, αντιμετωπίζει οικογενειακά και επαγγελματικά προβλήματα, αγωνίζεται για να αποκαταστήσει τη χαμένη του τιμή
- Αποκτά ψυχολογικά προβλήματα και οδηγείται ακόμα και στην αυτοκτονία

Τι συνέπειες έχουν για την κοινωνία;

- Καταργείται η διάκριση μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής σφαίρας, νομιμοποιείται η υπέρβαση των ορίων διακριτικότητας, εδραιώνεται η συνείδηση ότι είναι επιτρεπτή η εκούσια εκχώρηση των δικαιωμάτων
- Προσβάλλεται η νοημοσύνη του τηλεθεατή
- Προβάλλονται νοσηρά πρότυπα στους νέους, καλλιεργείται ο ανταγωνισμός, ο ατομικισμός και η προσήλωση στο χρήμα
- Εκφυλίζονται αρχές, αξίες, ιδανικά, ο πολίτης αποπροσανατολίζεται από σημαντικά πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα, υπονομεύεται η δημοκρατία
- Η τηλεόραση αναγορεύεται σε σημαντική ηθική αρχή, που υποτίθεται ότι εξυπηρετεί υψηλούς ανθρωπιστικούς σκοπούς, υποκαθιστώντας έτσι άλλους κοινωνικούς θεσμούς και φορείς σε σημαντικούς τομείς της ατομικής και κοινωνικής ζωής
- Ο άνθρωπος εθίζεται στην παρακολούθηση προϊόντων υποκοουλτούρας, στο εύπειπο θέαμα, ενώ, ταυτόχρονα, δημιουργείται η εντόπωση ότι η παρακολούθηση της ζωής των άλλων συνιστά μέσο ψυχαγωγίας
- Παραβιάζεται η υπόληψη και τα δικαιώματα τρίτων προσώπων, στους οποίους δε δίνεται η δυνατότητα απάντησης ή λήψης επανορθωτικών μέτρων σε κατηγορίες που τους έχουν προσαφθεί

Συμπέρασμα...

Μπροστά σε τόσες αρνητικές συνέπειες, η άποψη ότι διάφορα κοινωνικά προβλήματα έρχονται στο φως της δημοσιότητας και ευαισθητοποιούν την κοινή γνώμη μέσω των ριάλιτι σόους καταρρίπτεται. Η παρακολούθηση, λοιπόν, τέτοιων τηλεοπτικών «σκουπιδιών» πρέπει ως τηλεθεατές να μας αφήνει αδιάφορους.

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΟΙ «ΔΙΑΤΤΟΝΤΕΣ ΑΣΤΕΡΕΣ» ΤΗΣ ΚΛΕΙΔΑΡΟΤΡΥΠΙΑΣ

Ο Andy Warhall είχε προβλέψει ότι όλοι δικαιούνται και θα έχουν δεκαπέντε λεπτά διασημότητας. Αυτό που δεν προέβλεψε ο Andy ήταν ότι σε χώρες με μικρό πληθυσμό και εκατοντάδες κανάλια τα δεκαπέντε αυτά λεπτά θα επεκτείνονταν σε δεκαπέντε εβδομάδες.

Όλοι ασχολούνται με μια ομάδα νέων ανθρώπων που βρέθηκαν τυχαία μαζί και καλούνται να συμβιώσουν, να αποκαλύψουν το χαρακτήρα τους και τα **μύχια** της ψυχής τους προκειμένου να κερδίσουν ένα χρηματικό έπαθλο. Παίρνουν τη θέση τους στο γυαλί και εισχωρούν στα σπίτια του πανελληνίου. Ξαφνικά τα άτομα αυτά, με μια ήσυχη και ασήμαντη πορεία ζωής, αποκτούν **αίγλη** και «επωνυμία» σχετιζόμενη αποκλειστικά με το γεγονός της προβολής της ζωής τους στη μικρή οθόνη. Η μεγαλοφυής σύλληψη εκπομπών τέτοιου τύπου βασίζεται στον ψυχολογικό κανόνα του Όσκαρ Γουάιλντ «καλύτερα να μιλούν άσχημα για σένα παρά να μη μιλούν καθόλου». Η επανάσταση ενάντια στην πεζή πραγματικότητα και στην ανωνυμία της συμβατότητας κάνουν τον άνθρωπο να θέλει να βγει στο γυαλί ακόμη και ως πρωταγωνιστής κομπάρσος.

Οι άνθρωποι ηθοποιοί της ίδιας τους της ζωής, όπως αυτή προβάλλεται σε αυτά τα σόου, είναι καθημερινοί (μάλλον καθεβραδινοί) άνθρωποι με φιλοδοξία να υπερβούν την πραγματικότητα. Πρόκειται για ψυχικά «επιδειξιμανείς»; Για άτομα που έχουν την ανάγκη να δείξουν τον εαυτό τους και να βγάλουν τα ψυχολογικά τους άπλυτα στη φόρα; Για άτομα που, έχοντας εντροφήσει για χρόνια στον Κούντερα και στην «αβάσταχτη ελαφρότητα του είναι», ανακαλύπτουν πανικόβλητοι ότι το βάρος τους στον πλανήτη είναι ίσο με ένα προς έξι δισεκατομμύρια και αποφασίζουν να κάνουν κάτι γι' αυτό, χωρίς να βάλουν κιλά; Για άτομα που επιτέλους βρέθηκαν σε ένα μέρος με αρκετή θέρμανση χειμωνιάτικα ώστε να μπορούν να κυκλοφορούν ημίγυμνοι όλη μέρα; Πιθανότατα. Οι άνθρωποι αυτών των σόου δεν είχαν καμία άλλη ευκαιρία διάκρισης πέρα από αυτήν που τους δόθηκε τηλεοπτικά και την άδραξαν. Το ερώτημα προς απάντηση: «Γιατί η καθημερινή παρακολούθηση δώδεκα ατόμων που αποδεδειγμένα βαριούνται αποτελεί θέαμα που κόβει την ανάσα;».

Τα σόου αυτά μπορούν να παρομοιαστούν με κρυφοκοίταγμα από την κλειδαρότρυπα, ενώ παρακολουθούντες και παρακολουθούμενοι γνωρίζουν ότι η πόρτα είναι ανοιχτή. Το ερώτημα που **χρήζει** απαντήσεως είναι γιατί η ζωή του γείτονα, της ξαδέρφης, του φίλου ή της θείας μας, που σε κανονικές συνθήκες προσπερνάμε ως βαρετή, παίρνει στο γυαλί άλλες διαστάσεις και αίγλη. Ηδονοβλεπίες της καθημερινής ζωής, οι τηλεθεατές έχουν την ψυχολογική ανάγκη να βγουν από το πετσί του ρόλου τους και της καθημερινότητάς τους και να βιώσουν κάτι διαφορετικό, να έρθουν στη θέση του άλλου. Αυτή η βασική περιέργεια για τη ζωή του άλλου εκδηλώνονταν με το επαρχιακό σύνδρομο του ανασηκώματος από το κουρτινάκι και το **περιεργαστικό** βλέμμα της κυρίας στα κρυφά στο διερχόμενο πρόσωπο. Πάντα θέλουμε να είμαστε κάτι παραπάνω από τον εαυτό μας, να είμαστε λίγο από τον «άλλο», να ξεπεράσουμε τα δεσμά της ύπαρξής μας και να αισθανθούμε κάπως αλλιώς... Και η ευκαιρία έρχεται τηλεοπτικώς!

Ο τηλεθεατής βρίσκεται σε θέση ισχύος, παρατηρεί τους ανθρώπους ηθοποιούς της δικής τους ζωής και, έστω για λίγο, έχει δύναμη άσκησης ελέγχου και εξουσίας, μέσω τηλεφωνικής παρέμβασης, ψηφίζοντας ποιος θα μείνει και ποιος θα φύγει. Δος μοι ψήφον και την τηλεθέασιν κινήσω. Δεν είναι κάθε μέρα που κανείς έχει τέτοιο έλεγχο των πραγμάτων. Και βέβαια, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι από αυτή την ψυχολογική θέση ισχύος ο τηλεθεατής έχει τη δύναμη να κατακρίνει ή να επικροτήσει συμπεριφορές και να εξωτερικεύσει με όλη του την άνεση το πώς νιώθει απέναντι σε αυτά τα άτομα, θετικά ή αρνητικά, κάτι που δεν μπορεί να κάνει στην καθημερινή του ζωή, όπου πρέπει να τηρεί διπλωματική στάση και να αυτολογокρίνεται ακόμη και όταν θέλει να εκφράσει την ειλικρινή γνώμη του για τη συμπεριφορά των άλλων. Τέλος, ο θεατής έχει ανάγκη από γεγονότα και δεδομένα και θέλει να διατηρήσει το συμπέρασμα για τον εαυτό του. Οι επιλογές του τηλεθεατή είναι τα γεγονότα των 7.40, τα οποία θεωρεί καλοστημένες παγκόσμιες, υπερβαλκανικές και εγχώριες συνωμοσίες, σίριαλ που ξεπερνούν τα όρια του φανταστικού σουρεαλισμού και πολιτικές συζητήσεις που δεν πείθουν. Αντιμέτωπα σ' αυτά εμφανίζονται τα reality shows, όπου το μούσι του πρωταγωνιστή είναι αυθεντικά και αποδεδειγμένα ξανθό ή μελαχρινό, ο καλογυμνασμένος τουμπελεκοπαίκτης αυθεντικά και αποδεδειγμένα κλαίει ή γελάει, άνευ κρεμμυδιών, και η αλήθεια της **αυθεντικότητας** στο τέλος θα λάμψει, όπως και το ξυρισμένο κεφάλι του νικητή.

Λίζα Βαρβόγλη, *Το Βήμα*, 24/3/2002
(ελαφριά διασκευασμένο άρθρο)

➤ Το κείμενο είναι ένα εκτεταμένο σχόλιο. Να προσδιορίσετε το είδος του σχολιασμού (επιδοκιμασία, αμφισβήτηση κτλ) και να αναφέρετε τους εκφραστικούς τρόπους με τους οποίους πραγματοποιείται με σύντομες αναφορές στο κείμενο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

➤ Να σχολιάσετε πλήρως τον τίτλο του άρθρου (λειτουργία της γλώσσας, ύφος κτλ.)

.....

.....

.....
.....
➤ Να αντικαταστήσετε κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις με άλλη, ώστε να μην αλλοιώνεται η σημασία του κειμένου:

μύχια, αίγλη, χρήζει, περιεργαστικό, αυθεντικότητα

.....
.....
.....
.....
.....

★ Τα Reality Shows γεννήθηκαν από την άγρια του ανταγωνισμού και την ανάδειξη του μαζικού θεάματος που εξαργυρώνεται με χρήμα. Σήμερα, παρά τη γενική κατακραυγή, εξακολουθούν να αποτελούν ένα παγκόσμιο τηλεοπτικό, επομένως και κοινωνικό φαινόμενο. Να γράψετε ένα άρθρο 400-500 λέξεων για την εφημερίδα του σχολείου σας, στο οποίο θα σκιαγραφείτε την ιδιοσυγκρασία εκείνων που εκούσια γίνονται οι πρωταγωνιστές τέτοιων ψυχαγωγικών τηλεοπτικών προγραμμάτων, τους λόγους για τους οποίους προσελκύουν το ενδιαφέρον των τηλεθεατών και τον αρνητικό αντίκτυπο που έχουν τόσο στους συμμετέχοντες όσο στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

**Επιμέλεια:
Παναγιώτα Αποστολοπούλου
Φιλολόγος**